

БОСНА, ЗЕМЉА НАШИХ ОЧЕВА: Љиљани, занемарено српско знамење

Због учесталих насртаја на српске културно-историјске вриједности, у које спадају и златни љиљани династије Котроманић, непоходно би било разјаснити симболику и историју истих.

Многи их Срби одбацују због догађаја из рата, због тога што су их у сукобу користили босански муслимани, а има и оних који нису упознати са симболиком љиљана.

Док их босански, а поготово санџачки муслимани крајње нехералдички, често контрадикторно тумаче.

Љиљан је један од најзаступљенијих хералдичких мотива у Европи. Тако их срећемо и на нашим просторима. Код нас су у масовнијој употреби од времена Немањића.

Љиљане, осим на грбовима племићких породица срећемо на црквама, фрескама, новцу. Вјерује се да су у српске земље доспјели преко Источног римског царства, гдје се љиљани чврсто везују за култ Св. Трифуна заштитника Никејског царства, док су други мишљења да је пристигао са краљицом Јеленом Анжујском.

По свим доступним подацима биће да су доспјели преко Византије, јер најстарије приказе љиљана налазимо у српском приморју, далеко прије Немањића, па тако их видимо и на гробним плочама манастира Превлака из IX-X вијека.

Симболика хералдичког љиљана ослања се на стихове Старог завјета, Новог завјета и на култ Богородице. Што се тиче Старог завјета поменућемо само неке:

Књига пророка Осије – 14. глава

5. Бићу као роса Израиљу, процвјетаће као љиљан и пустиће жиле своје као дрвета Ливанска.

6. Рашириће се гране његове, и љепота ће му бити као у маслине и мирис као Ливански.

Друга књига дневника – 4. глава

5. Дебљина му бијаше с подланице, а крај му бијаше као крај у чаше, као цвијет љиљанов, а примаше три тисуће вата.

Пјесма над пјесмама – 2. глава

1. Ја сам ружа Саронска, љиљан у долу.

2. Што је љиљан међу трњем, то је драга моја међу дјевојкама.

Симболика љиљана се у стиховима Новог завјета ослања на Јеванђеља по Матеју (6:28и29) и Јеванђеља по Луки (12:27).

Матеј – Бесједа на гори господа Исуса Христа- глава 6

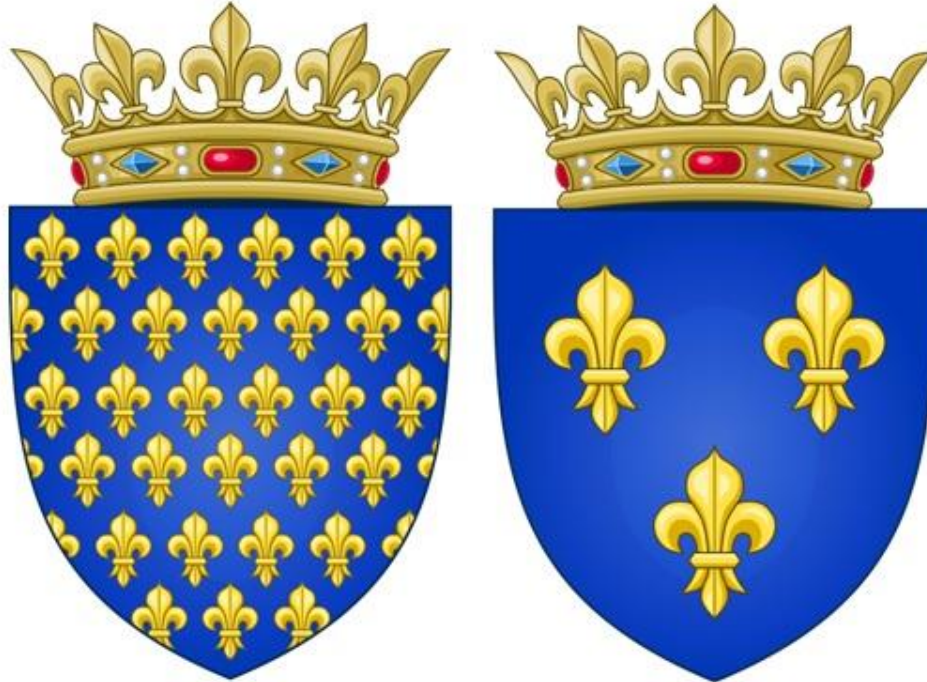
28. И за одело што се бринете? Погледајте на љиљане у пољу како расту; не труде се нити преду.

29. Али ја вам кажем да ни Соломун у свој својој слави не обуче се као један од њих.

Спој три латице у горњем дијелу хералдичког цвијета љиљана сматра се као директна алузија на Свету Тројицу, док бијели љиљан симболише чистоту, непорочност Богородице и изабраност. Бијели крин је у хришћанској иконографији атрибут Арханђела Гаврила као благовјесника, који их држи у својој руци.

У Европи су били најзаступљенији у Француској чији је грб до 1376. године био „посутим“ љиљанима, што је директно асоцирало на Пјесму над пјесмама, „Што је љиљан међу трњем“ оно што је Израиљ међу народима мислећи на изабраност, то је француски краљ међу краљевима.

Од поменутог 1376. грб Краљевине Француске састојао се од три златна љиљана што је симболисало јединство љубави Светога Тројства према Краљевини Француској.

Грб Француске „посут“ љиљанима и грб Француске од 1376. године десно

Код нас их још налазимо код краља Драгутина који на новцу има приказну љиљанову круну и скиптар. Затим код Драгутиновог брата краља Милутина, на новцу који је ковао. На наличју Милутиновог новца налази се Исус Христос који сједи на престољу, а са његове лијеве и десне стране налази се по љиљан, што директно алудира на двије Христове природе.

Срећемо их и на круни Стефана Владислава, као и на новцу краља Стефана Дечанског, цара Душана и Уроша. На которском динару на реверсу приказан је краљ Душан са криновим сикптром. На портрету из Пећке патријаршије насликаном у цркви Св. Димитрија око 1345. приказан је краљ Душан у одежди посутој љиљанима, што се може тумачити као асоцијација на Пјесму над пјесмама – „Што је љиљан међу трњем„. Кринови су приказани и на племићким грбовима. У српској хералдици јасно су дефинисани на грбовима Хребелновића, Павловића, Котроманића и другим. Међутим најјасније су дефинисани на грбу Котроманића.

Љиљани се први пут јављају на грбу Котроманића послје крунисања Твртка за краља 1377. године. До тада на грбу Котроманића није било љиљана, већ се првобитни грб састојао од траке у плавом пољу, што се види из печата бана Стефана Другог и бана Твртка. Важно би било истаћи да је Твртков грб поред љиљана садржи у траци лозу са крстовима, у лози их је било као и љиљана по три са обје стране. Срећемо их и на краљевском печату гдје се поред грба са љиљанима налази и грб са двоглавим орлом којег је у Босну управо увео Твртко.

Драгутинов новац лијево, Милутинов десно

Поред грба и краљевског печата, налазе се и на златнику краља Твртка. На златнику се поред грба са обје стране налази по љиљан, слично краљу Милутину код којег је, како је већ речено на новцу умјесто грба био Исус Христос, са чије се обје стране налазио по љиљан.

На слици "Христос с донатором" из 1460. године Јакупа Бенинија, последњи краљ Стефан Томашевић, представљен је у црвеној одежди посутој златним љиљанима. Мотив љиљана налазимо и на надгробним споменицима наших предака, на мраморју. Што показује приврженост хришћанству и православљу, знајући да је Црква босанска од настанка православна.

Када све сагледамо, почевши од тога да крин симболише Свету Тојицу; од манастирских фресака до краљевских регалија, видимо да је хералдички крин хришћански мотив.

На овим просторима их налазимо и код Немањића и код Котроманића, с тим да их Котроманићи преузимају од Немањића, после Твртковог крунисања у Милешеви 1377. године. Сходно томе Срби би, као баштеници оне старе државе Босне, требали са поносом истицати љиљане, знамење предака.

Упутнице:

Ацовић, Д. (2008). Хералдика и Срби. Београд: Завод за уџбенике.

Радаковић, Б. (2013, 3 1). Чији су златни љиљани?

Retrieved from Фронтал:

http://www.frontal.rs/index.php?option=btg_novosti&catnovosti=8&idnovost=31027

Boutell, C. (1890). Heraldry, ancient and modern : including Boutell's Heraldry. London ; New York: F. Warne.

Ellwood, W. P. (1975). Saints, Signs, and Symbols. London: S.P.C.K.

The Fleur-de-lis. (2013, 2 3).

Retrieved from heraldica.org: <http://www. heraldica.org/topics/fdl.htm>

Извор: [СРБИН.ИНФО](http://srbin.info) – Милан Радуловић